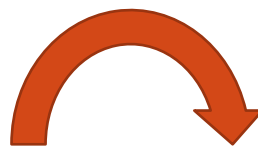

ПОНЯТТЯ КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

особливості реалізації права
комунальної власності

- Інститут комунальної власності, як невід'ємний атрибут місцевих фінансів, почав формуватися в Україні у 1990 р. з прийняттям Закону Української РСР *«Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування»* від 7 грудня 1990 р. Цим законом було введено поняття **місцевого господарства**, підкреслювалось, що місцеве господарство забезпечує безпосереднє задоволення потреб населення і функціонування системи місцевого самоврядування.

- 5 листопада 1991 р. Кабінет Міністрів України прийняв постанову *«Про розмежування державного майна України між загальнодержавною (республіканською) власністю і власністю адміністративно-територіальних одиниць (комунальною) власністю»*, в якій був затверджений перелік майна, що передавалось до комунальної власності областей, міст Києва та Севастополя і був конкретизований перелік майна, що належить до комунальної власності.
- Питання передачі об'єктів державної власності у комунальну і, зокрема, фінансові аспекти цих процесів були визначені у 1998 р. разом з прийняттям Закону України *«Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності»* від 3 березня 1998 р.

- **Комунальна власність**— самостійна форма власності, яка, за Конституцією України, є власністю територіальної громади. У зарубіжних країнах її аналогом є муніципальна форма власності.
- **Муніципальна власність**— одна з форм корпоративної (колективної) власності, що перебуває в користуванні, володінні й розпорядженні територіальних колективів та їхніх виборних органів самоврядування.

- Згідно з Законом України від 21 травня 1997 р. «Про місцеве самоврядування в Україні» **право комунальної власності** – право територіальної громади (жителів адміністративно-територіальних одиниць) володіти, доцільно, економно, ефективно користуватися і розпоряджатися на свій розсуд і в своїх інтересах майном, що належить їй, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування (місцеві ради, їх виконавчі комітети).
- **16 січня 2003 р.** було прийнято два важливих нормативні акти – **Цивільний та Господарський кодекси України**, в яких правові питання функціонування комунальної власності набули подальшого розвитку. Було визначено особливості управління господарською діяльністю у комунальному секторі економіки, яке проводиться через систему організаційно-господарських повноважень територіальних громад та органів місцевого самоврядування щодо суб'єктів господарювання, які належать до комунального сектору і здійснюють свою діяльність на основі права відання або права оперативного управління.

Суб' єкти

- **Суб'єкти господарювання комунального сектору економіки**— це суб'єкти, які діють на основі лише комунальної власності, а також суб'єкти, у статутному фонді яких частка комунальної власності перевищує 50 % чи становить величину, яка забезпечує органам місцевого самоврядування право вирішального впливу на господарську діяльність цих суб'єктів.
- **Підприємства**, що належать до комунальної власності, стали невід'ємною складовою економічної системи держави. Більшість об'єктів комунальної власності є неприбутковими підприємствами і утримуються за рахунок коштів місцевих бюджетів.
- **У комунальній власності перебуває:** житловий і нежитловий фонди та об'єкти зовнішнього благоустрою (парки, сквери, дороги, скульптури, трамвайні колії, тролейбусна, водопровідна і каналізаційна, електрична, газова, теплопровідна мережі).

- **Об'єктами права комунальної власності:**
- - майно, що забезпечує діяльність відповідних рад і утворюваних ними органів;
- - кошти місцевих бюджетів;
- - державний житловий фонд;
- - об'єкти житлово-комунального господарства;
- - майно закладів народної освіти, культури, охорони здоров'я, торгівлі, побутового обслуговування;
- - майно комунальних підприємств;
- - транспорт;
- - системи зв'язку та інформації;
- - інше майно, необхідне для забезпечення економічного й соціального розвитку відповідної території.

Об'єкти

- *Доходи від об'єктів комунальної власності* включають: податок на прибуток підприємств комунальної власності; надходження дивідендів, нарахованих на акції господарських товариств, що є у власності територіальної громади; кошти від відчуження майна, яке перебуває в комунальній власності, в тому числі від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення, що перебуває в комунальній власності; плату за оренду майнових комплексів, що перебувають у комунальній власності; власні надходження бюджетних установ, що утримуються за рахунок коштів відповідного бюджету.
- У Бюджетному кодексі ці надходження віднесені до складу *власних доходів місцевих бюджетів, які не враховуються при визначенні обсягу між бюджетних трансфертів.*

Формування *комунальної* власності в Україні

- на відміну від практики більшості зарубіжних розвинутих країн, в
- Україні майно комунальної власності сформовано шляхом його безоплатної передачі із загальнодержавної власності. У зарубіжних країнах майно муніципальної (комунальної) власності сформоване, як правило, шляхом викупу об'єктів приватної власності, а також шляхом створення за рахунок коштів органів місцевого самоврядування;

- у зарубіжних країнах суб'єктом права комунальної (муніципальної) власності є не адміністративно-територіальна одиниця, а територіальний колектив як носій місцевого самоврядування, і, відповідно, там немає різновидів комунальної власності. На відміну від України, де було запроваджено обласну, районну, міську, районну у містах, сільську та селищну різновиди комунальної власності, у зарубіжних країнах право комунальної (муніципальної) власності реалізується лише на рівні первинної (низової) адміністративно-територіальної одиниці, що утворюється на базі територіального колективу як суб'єкта місцевого самоврядування;

- у зарубіжних країнах, включаючи і Російську Федерацію, на відміну від України, до 1996 р. майно комунальної (муніципальної) власності не зараховується до складу державної власності і є самостійною формою власності — власністю територіальних колективів.
- Прийняття нової Конституції України, якою не передбачається поділу державної власності на дві форми — загальнодержавну і комунальну, а також закріплення територіальної громади як суб'єкта місцевого самоврядування означає зміну економічної природи і правового режиму майна комунальної власності.

